

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Мелітопольський інститут екології та соціальних технологій
Університету «Україна»
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
Факультету суспільно-гуманітарних наук та права
Центр болгаристики
Науково-дослідницький центр імені Дмитра Донцова
Лабораторія дослідження півдня України
Науково-дослідницький центр імені Дмитра Донцова
Міжкафедральна лабораторія комплексного краєзнавства
Факультет природничих наук
Мелітопольський відділ Українського географічного товариства
Науково-методичний центр дослідження нематеріальної культурної спадщини народів
Приазов'я
Науково-дослідна лабораторія рекреаційної географії та туризму

«НАУКОВЕ СЬОГОДЕННЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ »

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Запоріжжя, 15 листопада 2024 року)*

УДК 502+338+379.85+55+91+93+94+811+327
Н 34

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 6 від 26.11.2024 року)

Наукове сьогодення: теоретико-прикладні дослідження та перспективи
Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 15 листопада 2024 р.) / Уклад.: С.В. Гришко, А.М. Крилова, О.В. Непша, С.І. Пачев, І.А. Арсененко. Запоріжжя: АА Тандем, 2024. 466 с.

В збірнику представлені матеріали доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наукове сьогодення: теоретико-прикладні дослідження та перспективи», яка проходила в режимі онлайн 15 листопада 2024 року. На конференції обговорювалися сучасні наукові дослідження у галузі історії, географії, туризму, природної і культурної спадщини, а також міждисциплінарні дослідження.

Матеріали доповідей подано в авторській редакції. Погляд редакційної колегії збірника не завжди співпадає з позицією авторів опублікованих матеріалів. Автори повністю відповідають за наукову доброчесність, стилістику та орфографію, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

ISBN 978-966-488-310-5

© Автори статей, 2024
© Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, 2024

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ

Атаманчук Олександр. Боротьба Українського повстанського руху з радянським режимом в повоєнні роки на Хмельниччині.....	13
Будяй Анастасія. Зв'язкова «Домовина».....	17
Гайдай Валентин. Розпад та суспільно-політичні кризи в Росії. Історичний досвід в умовах сучасних геополітичних трансформацій.....	21
Галь Богдан. Про співвідношення Генеральної військової канцелярії, Канцелярії міністерського правління і правління гетьманського уряду.....	25
Горбова Ольга. Історико-етнографічне вивчення Північно-Західного Приазов'я кінця XVIII – середини XIX ст. – як території міграційного руху.....	29
Гудзь Віктор, Бут Ганна. Війна росії проти України 2014-2024 років як тригер формування національної ідентичності.....	33
Зенкін Михайло. Проблеми класичного лібералізму у творчості Михайла Драгоманова.....	37
Зіненко Христина. Здійснення колективізації на Дніпропетровщині (кінець 20-х - початок 30-х років XX століття).....	41
Зубкович Остап. Стан наукової розробки теми передумов російсько-української війни першої чверті XXI століття.....	46
Крилова Алла. Менонітське землеволодіння та його особливості в Південній Україні.....	49
Лайзорик Віта. Етапи становлення української еміграції у Європі (XVIII – поч. XX ст.).....	51
Макодрай Павло, Бурдік Владислав. Правові принципи та актуальні проблеми житлової політики в сучасній Україні: історіографічний дискурс.....	55
Марунін Віталій. Українська кухня як елемент національної культури.....	58

Михайлов Володимир. Історія діяльності екологічних громадських організацій України по збереженню екосистем та біорізноманіття.....	63
Пачев Сергій. Історія становлення промисловості Мелітополя на сторінках газети «Серп і Молот» у другій половині 60-х років XX ст.....	66
Петров Олексій. Військова географія та статистика XIX ст. як історичне джерело.....	69
Погорельцев Данило. Скандинавські країни: вплив на становлення України-Русі.....	73
Полякова Лариса, Крижановський Олексій. Джерела та особливості права класичного середньовіччя Німеччини.....	76
Помазан Дмитро. Методи аналітичної археології в дослідженні краєзнавчих пам'яток України.....	81
Савченко Микола. Громадянська війна у Греції як перший «гарячий» конфлікт Холодної війни.....	83
Саглаєв Володимир. Передумови відновлення духовного життя УГКЦ в Уманському Базиліанському монастирі.....	86
Ситник Крістіна. Джерелознавчо-методологічні студії Я. Дашкевича стосовно Південно-Східної України періоду XVIII–XIX століть.....	88
Ситник Юлія, Ситник Олександр. Формування національно-культурної ідентичності українців Донеччини наприкінці XIX – початку XX ст.....	91
Сурева Наталія. Ревізія senatorів І.Кушелева та І.Алексєєва на півдні України (1800).....	95
Сушков Сергій. Історіографічні праці з вивчення питання побуту ногайців у XVIII-XIX ст.....	100
Шаталов Денис. До питання значення топоніму «Кривий Ріг» та функціонування локальної пам'яті.....	104
Шевченко Григорій. Історичне краєзнавство на сторінках газети «Носівські вісті».....	109
Шкода Наталія. Участь студентів у діяльності соціалістичних та національно-радикальних партій Наддніпрянщини на початку XX ст.....	112

Яковенко Євгенія. Соціально-економічне становище міста Кам'янець-Подільський у XV-XVIII століттях.....	115
---	-----

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ СУЧАСНИХ ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ТЕОРІЯ, МЕТОДИКА, ПРАКТИКА

Андросенко Михайло. Геосайти Поділля як об'єкти світової геологічної спадщини.....	120
Байтеряков Олег, Венгеренко Ігор. Особливості застосування дидактичних ігор на уроках географії.....	122
Байтеряков Олег, Міцкан Альона. Характеристика автотранспортної мережі Уманського району Черкаської області.....	126
Байтеряков Олег, Стадніченко Юлія. Характеристика географічного змісту творів А. Шклярського.....	129
Балог Надія. Геоєкологічні проблеми басейну річки Прип'ять.....	132
Вінніченко Олена. Промисловість Запорізької області та її вплив на довкілля.....	134
Гришко Світлана, Фіжделюк Віктор. Вплив воєнних дій на стан атмосферного повітря України.....	138
Дорожко Галина. Розвиток комунікативних компетенцій учнів на уроках географії.....	141
Єпіфанцев Денис, Малуєв Микола, Циганок Олександра. Кліматичні особливості території Запорізької області.....	146
Зав'ялова Тетяна. Екологічні функції ґрунтів для біосфери Землі.....	152
Коваль Дмитро. Антропогенне забруднення річок Запорізької області.....	154
Кудлай Наталія, Журавльова Вікторія. Реалізація міжпредметних зв'язків географії та інформатики.....	158
Мешальніков Іван. Фізико-географічна характеристика річок Запорізької області.....	161

Непша Олександр. Гідрогеологічні умови Північно-Токмацького родовища підземних вод.....	164
Непша Олександр. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області як чинник соціально-економічного розвитку регіону.....	169
Прохорова Лариса, Липко Ігор. Загальна фізико-географічна характеристика природного заповідника «Горгани».....	172
Сапога Лариса. Методика підготовки та проведення екскурсії в природу в рамках шкільного курсу географії.....	177
Шепітько Дмитро. Геолого-економічна оцінка Янцівського родовища гранітів (Запорізька область).....	180

СЕКЦІЯ 3. ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ

Арсененко Ірина, Арабаджи Олена, Донець Ірина, Мельников Олексій, Шевелєва Тетяна. Організація етнографічного туризму в Україні.....	185
Арсененко Ірина, Донець Ірина, Донченко Лариса, Байтеряков Олег, Тищенко Інна. Сучасні туристичні тренди світу та України.....	189
Арсененко Ірина, Донець Ірина, Левада Ольга, Бойко Тетяна. Сучасні тенденції функціональної діяльності всесвітньої туристичної організації (UNWTO).....	195
Арсененко Ірина, Донець Ірина, Донченко Лариса, Іваницька Вікторія, Самодіна Юлія. Організація шкільного туризму в регіонах військових дій в сучасних умовах.....	200
Донець Ірина, Арсененко Ірина, Хомотюк Юрій, Рибальченко Віталій, Медведь Вікторія. Туризм України у воєнний час: стан, проблеми, перспективи.....	203
Зімонова Ольга. Поняття та значення етнічного туризму.....	206
Постернак Олексій, Постернак Ірина. Перспективи розвитку рекреаційної діяльності в Одесі.....	211

Прохорова Лариса, Начосна Вікторія. Геологічний туризм як новий вид туризму.....	213
Цапенко Максим, Непша Олександр. Геологічні пам'ятки природи басейну річки Мокра Московка як перспективні об'єкти геологічного туризму Запорізької області.....	217
Шлеїна Людмила. Сучасні тенденції розвитку етнічного туризму в Україні.....	226

СЕКЦІЯ 4. ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО, ПРИРОДНА ТА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

Арабаджи Олена, Донець Ірина, Левада Ольга. Кулінарні традиції гостинних караїмів: досвід Мелітополя.....	231
Арсененко Ірина, Донець Ірина, Донченко Лариса, Коноваленко Світлана, Ігнатова Марина. Класифікаційне угруповання об'єктів культурної і природної спадщини, їх використання в туристичній сфері України.....	235
Гришко Світлана, Непша Олександр. Використання краєзнавства на уроках географії.....	239
Левада Ольга, Арабаджи Олена, Донченко Лариса. Вплив воєнних дій на об'єкти культурної спадщини України.....	241
Nikitina Iryna. Development of industrial tourism in Dnipro.....	245

СЕКЦІЯ 5. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Андрощук Олександра, Сироватка Володимир, Банзерук Денис. Рухливі ігри у фізичному вихованні молодших школярів.....	248
Батура Єгенія. Соціальна адаптація ветеранів війни в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення.....	252
Баханов Ігор, Татарінова Світлана. Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб: сучасний стан і проблеми.....	254

Баханова Світлана, Татарінова Світлана. Основні виклики в освіті дітей з особливими освітніми потребами в Україні в умовах воєнного стану.....	258
Bakhanova Svitlana, Bakhanov Ihor, Tatarynova Svitlana. Problems of internally displaced children with special educational needs in the context of a full-scale invasion.....	261
Бессараб Артем, Чемирис Альона, Ковальчук Оксана. Розвиток системи фізичного виховання підлітків в умовах сучасного закладу загальної середньої освіти.....	265
Борисенко Юрій, Рябицька Тетяна. «Soft skills» і «hard skills» компетенції: характеристика та значення в професійній діяльності.....	269
Борисенко Юрій, Рябицька Тетяна. Цілісний образ професійно компетентного спеціаліста в сучасних наукових дослідженнях.....	273
Будзак Данило, Моркляк Микола, Писанець Олександр. Теоретичні засади дослідження проблеми самотності у підлітковому віці в умовах освітньої соціалізації.....	277
Волощук Алла, Білошицька Наталя, Рябицька Тетяна. Вирішення гуманітарних проблем осіб, які постраждали від війни в Україні.....	281
Геймур Оксана. Планування як основа ефективної діяльності соціальної служби.....	284
Гуршал Денис. Значення гри баскетбол, як засобу фізичного виховання учнівської молоді.....	288
Демченко Тетяна. Система протидії торгівлі людьми та захисту потерпілих в Україні.....	290
Дєвочкіна Ольга. Метод ознайомлення дітей молодшого дошкільного віку з творами мистецтва.....	293
Довгопол Марина. Засоби та методи розвитку гнучкості старших школярів на уроках фізичної культури.....	296
Домашенко Олена, Дядьков Олександр. Особливості становища жінок на ринку праці.....	300

Дюжикова Тетяна. Принципи дидактики у навчанні хімії і інтегрованому курсі природничих наук.....	304
Єрмоленко Юлія. Молода сім'я як об'єкт соціальної роботи.....	307
Завгородня Вікторія, Лисікова Анна, Макаровська Олена. Психологічні особливості дітей-сиріт, що виховуються в закритих закладах.....	310
Завгородня Ірина. Психологічні чинники шкільної дезадаптації в умовах війни.....	314
Зубрицький Андрій. Визначення потреб у соціальних послугах населення територіальної громади.....	317
Каламарчук Христина, Молчан Денис. Фізична працездатність легкоатлетів та засоби її відновлення.....	319
Кожевникова Алла, Кожевников Петро. Дефініція інноваційної культури в процесі розвитку особистості майбутнього вчителя.....	323
Козинець Анастасія, Рябицька Тетяна. Феномен обдарованості в контексті наукових досліджень.....	325
Козинець Анастасія, Рябицька Тетяна. Обдаровані діти: психолого-педагогічна та соціальна допомога в умовах війни.....	328
Кривко Ірина. Гендерний аналіз органів публічної влади України в умовах російсько-української війни.....	331
Кузнєцов Владислав, Стросва Маріанна, Єрмоленко Ольга. Промисловий комплекс Дніпропетровщини та його вплив на довкілля.....	334
Лещенко Стелла. Активне старіння: секрет щасливої старості.....	338
Лисенко Валерій, Сіваков Євген, Бойко Антон. Природоохоронні території півдня України в умовах військової агресії рф.....	343
Лисенко Валерій, Богданова Анна, Бойко Антон, Сіваков Євген. Раритетна фауна Запорізької області та шляхи її збереження.....	347
Лисікова Анна, Завгородня Вікторія, Фурса Вячеслав. Війна як чинник поширення сирітства в Україні.....	350
Меліхова Вікторія. Формування комунікативної компетентності учнів на уроках англійської мови.....	353

Митчик Олександр. Формування інтересу та мотивації студентів до занять фізичною культурою як психолого-педагогічна проблема.....	358
Нескоромна Анастасія. Соціально–педагогічна діяльність з профілактики адиктивної поведінки серед підлітків.....	361
Никитченко Антоніна, Рябицька Тетяна. Синдром професійного вигорання як соціальний феномен.....	364
Олійник Віра, Рябицька Тетяна. Хейтинг як прояв вербальної агресії в онлайн-просторі.....	367
Прохорова Лариса, Радченко Дмитро. Передумови формування транспортної системи Закарпаття.....	370
Проценко Андрій, Проценко Ганна. Мотиваційна готовність до навчально-пізнавальної діяльності як умова формування академічної культури студентів.....	374
Птуха Євгенія. Медіація як інноваційний підхід до вирішення конфліктів у школі.....	377
Птуха Євгенія. Інтеграція медіаційних навичок у шкільну програму як засобу вирішення конфліктів.....	380
Пюрко Ольга, Підгірна Оксана, Пюрко Владислав. Мікрохімічний дизайн клітин родини Brassicaceae L.	382
Пюрко Ольга, Проскура Олексій, Яцко Паранзем. Морфо-структурна архітектоніка роду Betula L. в Запорізькій області.....	385
Пюрко Ольга, Кірілюс Маргарита, Пантова Вікторія. Диверсифікаційний дизайн вегетативних органів роду Petunia L. та роду Narcissus L.	388
Рябицька Тетяна, Олійник Віра. Особливості протидії хейтерству в інтернет-просторі.....	392
Сахнюк Богдан. Значення спритності в ігровій діяльності волейболісток.....	395
Сачук Павло, Симчук Максим. Особливості секційних занять футболом для учнів середнього шкільного віку.....	397
Сопотницька Олена, Сопотницький Роман. Психологічна підготовка волейбольної команди.....	401

Строєва Маріанна, Старовойтов Анатолій, Кузнєцов Владислав.	
Екологічний стан та потенціал поверхневих вод Дніпропетровської області.....	403
Сурядна Наталія, Богданова Анна, Йосипенко Тамара, Горбенко Євген.	
Наслідки російської агресії на водно-болотні угіддя міжнародного значення Національного природного парку «Великий Луг».....	407
Суханова Ганна, Цибульська Вікторія. Диференційований підхід у фізичному вихованні студентів спеціальної медичної групи.....	414
Файденко Ольга. Виявлення потреб внутрішньо переміщених осіб.....	416
Фурса Вячеслав, Білошицька Наталя, Волощук Алла. Модель соціально- педагогічної роботи з сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах.....	420
Фурса Вячеслав, Геймур Оксана, Григор'єв Євгеній. Ведення випадку як ключова технологія надання соціальних послуг.....	424
Фурса Вячеслав, Демченко Тетяна. До питання про визначення поняття «торгівля людьми».....	428
Фурса Вячеслав, Єрмоленко Юлія. Конфлікт в молодій сім'ї як соціально- психологічне явище.....	432
Фурса Вячеслав, Завгородня Ірина, Григор'єв Євгеній. Особливості організації соціальної роботи з дезадаптованими підлітками.....	435
Халімончук Артем, Шеляг Віктор. Спеціальна фізична підготовка у структурі спортивного тренування юних волейболістів.....	438
Харлампович Геннадій, Банзерук Денис. Оздоровлення дітей молодшого шкільного віку засобами фізичної культури.....	442
Христова Тетяна, Дукова Інна, Пюрко Владислав. Диференціація рівнів фізичних навантажень здобувачів вищої освіти спеціальної медичної групи.....	446
Христова Тетяна, Горун Данило, Шрамко Вікторія. Специфіка навчання точності ударів хлопців 14-15 років, які займаються в шкільній секції з футболу.....	450

Христова Тетяна, Курилов Антон, Христовой Дмитро. Сучасні вектори оздоровлення дітей, які часто хворіють на гострі респіраторно-вірусні інфекції.....	454
Христова Тетяна, Лещенко Олена, Христовой Роман. Розвиток координаційних здібностей дітей середнього шкільного віку на уроках фізичної культури засобами оздоровчої аеробіки.....	458
Яковенко Юлія, Рожкова Валерія. Світовий досвід впровадження здорового способу життя.....	462

6. Wall B.T. et al. Reduced fat oxidation during high intensity, submaximal exercise: is the availability of carnitine important? *European Journal of Sport Science*. 2013. Vol. 13. № 2. P. 191-199.

ДЕФІНІЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

*Кожевникова Алла канд. пед. наук,
доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва,
Кожевников Петро асистент
кафедри інформатики і кібернетики
МДПУ імені Богдана Хмельницького*

Сучасний розвиток освітньої системи у закладі вищої освіти вимагає не лише знань, але й формування особистісних та професійних компетентностей, орієнтованих на інноваційні зміни в навчально-виховному процесі та суспільстві загалом. З огляду на швидкий розвиток технологій і зміну освітніх парадигм, особистість вчителя повинна бути не лише професійно підготовленою, а й здатною до творчого, інноваційного мислення. Питання формування інноваційної культури у процесі підготовки майбутнього вчителя є надзвичайно актуальним, оскільки саме інноваційна культура забезпечує ефективність освітнього процесу.

На жаль, країна-агресор вважає українських вихователів, учителів та викладачів своїми ворогами, адже саме освітні заклади сприяють формуванню всебічної розвинутої особистості, волелюбного громадянина, патріота України. Саме тому ми звертаємо увагу на створення безпечного освітнього середовища є, оскільки головним пріоритетом сьогодні є життя і здоров'я кожного учасника освітнього закладу [3, с. 56].

Метою статті є дослідження формулювання інноваційної культури в контексті розвитку особистості майбутнього вчителя, а також аналіз компонентів та принципів формування інноваційної культури у закладах вищої освіти.

Питаннями дослідження процесу формування та розвитку інноваційної культури висвітлювали в своїх працях вітчизняні та закордонні науковці:

В. Балабанов, С. Биконя, О. Вікарчук, М. Воровка, Н. Гавриш, А. Герасимова, Л. Єлізарова, О. Єфросініна, О. Зубарева, А. Кальянов, А. Кожевникова, О. Козлова, І. Логінов, Р. Міленкова, В. Носкова, Л. Холодкова, Т. Цуркан, В. Чорнолес та ін.

У Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» зазначено, що «інноваційна культура – складова інноваційного потенціалу, що характеризує рівень освітньої, загальнокультурної та соціально-психологічної підготовки особистості та суспільства загалом до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку ... країни на інноваційних засадах» [5].

Інноваційну культуру як специфічну форму загальнолюдської культури, яка являє собою нову історичну реальність, що виникла завдяки прагненню суспільства до духовного й матеріального оновлення; виступає передумовою суттєвих змін у способі життя людей та є важливим соціально-психологічним чинником розвитку суспільства – розглядає В. Балабанов [1, с. 388].

Ми погоджуємося із О. Зубаревої, що інноваційна культура складається із таких ключової системи: інноватор як творець інноваційної культури та створений нею основний продукт педагогічної діяльності – педагогічний твір, система засобів, завдяки якій здійснюється педагогічна діяльність інноватора [2, с. 120].

Отже, інноваційна культура – це сукупність цінностей, знань, навичок і ставлень, що формуються у людини для ефективного засвоєння та впровадження інновацій у професійну діяльність. І саме вчителі зі сформованою інноваційною культурою є здатними застосовувати інноваційні методи навчання й уміння знаходити творчі рішення в різноманітних педагогічних ситуаціях, розвивають критичне мислення та виховують у собі готовність до постійного самовдосконалення та й у особистості учня.

Доцільно зазначити, що інноваційна культура є основою, яка сприяє розвитку особистості майбутнього вчителя як творчого, адаптивного і критично мислячого спеціаліста, здатного до взаємодії у змінних умовах суспільства.

Інноваційна культура стає необхідним елементом сучасного освітнього середовища, оскільки вона формує у майбутніх вчителів необхідні компетентності для успішної професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Балабанов В.О. До проблеми формування інноваційної культури суспільства. *XXI століття: Альтернативні моделі розвитку суспільства. Третя світова теорія: матеріали Третьої міжнародної науково-теоретичної конференції, 21–22 травня 2004 року*. Ч. 1. К.: Фенікс, 2004. С. 388-391.
2. Зубарева О. Формування інноваційно-педагогічної культури майбутнього педагога початкової школи. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2019. № 9. С. 116-125. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.9.2019.174542>
3. Кожевникова А.В., Воровка М.І. Розвиток інформаційно-комунікаційної культури особистості майбутнього педагога і її значення для роботи в умовах військового стану. *Науковий вісник. Мелітопольського державного педагогічного університету Серія: Педагогіка*. Запоріжжя. №1(28). 2022. С. 51-59.
4. «Про інноваційну діяльність»: Закон України 04.07.2002 № 40-IV // База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 19.10.2024).

ФЕНОМЕН ОБДАРОВАНOSTІ В КОНТЕКСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Козинець Анастасія здобувачка 2 курсу,
другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальності 231 Соціальна робота,
Рябицька Тетяна старший викладач
кафедри соціальної роботи
Мелітопольський інститут екології та соціальних технологій
університету «Україна»

Феномен обдарованості та питання, пов'язані з її чинниками, структурою, ідентифікацією та розвитком, стали предметом глибоких досліджень як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Великий внесок в розвиток теорії обдарованості зроблено американськими вченими, серед яких: Джозеф Рензулі (модель трьох кілець обдарованості), Говард Гарднер (теорія множинного інтелекту), Бенджамін Блум (психологічні аспекти обдарованості), Девід Векслер (тести інтелекту), Джон Равен